

Versiune anonimată

Traducere

C-495/19 - 1

Cauza C-495/19

Cerere de decizie preliminară

Data trimiterii:

26 iunie 2019

Instanța de trimitere:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polonia)

Data deciziei de trimitere:

14 mai 2019

Apelantă:

Kancelaria Medius SA cu sediul în Cracovia

Intimat:

RN

ORDONANȚĂ

[omissis]

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy [Tribunalul Regional din Poznań, Secția XV Civilă de Apel]

[omissis]

după deliberarea din 14 mai 2019 [omissis]

asupra acțiunii introduse de Kancelaria Médius SA cu sediul în Cracovia

împotriva RN

având ca obiect o plată

în urma apelului formulat de apelantă

împotriva hotărârii Sąd Rejonowy w Trzciance [Tribunalul Districtual din Trzcianka]

din 30 octombrie 2018

[omissis]

dispune:

se adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea întrebare preliminară:

Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273, denumită în continuare „Directiva 93/13/CEE a Consiliului”) trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme de procedură conform căreia o instanță poate pronunța o hotărâre în lipsă întemeindu-se doar pe susținerile reclamantului cuprinse în cererea introductivă și pe care este obligată să le considere adevărate în situația în care pârâtul-consumator, informat în mod corespunzător cu privire la data ședinței de judecată, nu se prezintă la aceasta și nu își asigură apărarea?

[omissis]

Motivare

I. Situația de fapt și procedura în fața instanței de trimitere

1. Apelanta, Kancelaria Médius SA cu sediul în Cracovia, a solicitat obligarea intimatului RN la plata sumei de 1231 zloți cu dobândă. În susținerea acțiunii, aceasta a arătat că suma solicitată rezultă din contractul de împrumut încheiat de intimat cu predecesorul în drept al apelantei – Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością cu sediul în Varșovia.
2. La cererea introductivă, apelanta a anexat documente care confirmă încheierea contractului de cesiune de creanță cu predecesorul său în drept [OR 2] și o copie a contractului-cadru care nu include semnătura intimatului.
3. Instanța de prim grad a respins acțiunea, arătând că „[d]ocumentele depuse de reclamantă la dosar nu pot conduce în niciun mod la concluzia că dreptul invocat de aceasta a fost dovedit. În niciun caz nu se poate considera că documentele constând în mandatul de reprezentare însoțit de documentele care confirmă legalitatea acordării mandatului, xerocopia contractului de cesiune, un extras din anexa nr. 1 la contractul de cesiune de creanță, somația de plată din 2 noiembrie 2016 și notificarea privind transferul din 2 noiembrie 2016 – fără dovada comunicării acestora pârâtului, și xerocopia contractului cadru de împrumut numărul 83043008033 ar putea servi la probarea dreptului invocat. Acestea sunt

documente private, care [...] care dovedesc doar că persoana care le-a semnat a dat declarația cuprinsă în acestea. În niciun caz aceste documente nu confirmă faptul că între pârât și predecesorul în drept al reclamantei a fost încheiat un contract de împrumut și că pârâtului i-au fost virate fonduri în valoare de 770,00 zloți.”. Având în vedere lipsa apărării pârâtului, instanța a pronunțat o hotărâre în lipsă, respingând însă acțiunea.

4. Apelanta a introdus apel, imputând tribunalului de primă instanță, printre altele, încălcarea articolului 339 alineatul 2 din Codul de procedură civilă] (denumit în continuare „k.p.c.”) prin neaplicarea acestuia și neîntemeierea exclusiv pe susținerile sale din cererea introductivă. În motivare, apelanta a dorit, printre altele, să arate că instanța de prim grad ar fi trebuit, în primul rând, să se bazeze pe susținerile din cererea introductivă și doar în cazul unei „evaluări negative” a acestora ar fi trebuit să procedeze la administrarea de probe. În această privință, instanța ar fi încălcat normele de procedură, întrucât nu a emis o ordonanță privind administrarea probelor referitoare la documentele pe baza cărora a procedat la constatări și care au devenit temeiul direct al respingerii acțiunii (Sąd Rejonowy [Tribunalul Districtual] a apreciat că apelanta nu a făcut dovada celor susținute). În consecință, apelanta a solicitat modificarea hotărârii atacate și admiterea în întregime a acțiunii.
5. În susținerea poziției sale, apelanta a anexat hotărâri pronunțate de mai multe instanțe care confirmă teza pe care a prezentat-o. Din aceste hotărâri rezultă că instanțele respective au împărtășit abordarea potrivit căreia, în situația în care pârâtul nu își asigură apărarea, instanța trebuie să pronunțe o hotărâre în lipsă întemeindu-se exclusiv pe susținerile reclamantului din cererea introductivă.

[OR 3]

II. Dispozițiile dreptului național și ale dreptului Uniunii relevante în cauză

6. Dispozițiile dreptului național. [fragmente citate din k.p.c.]

PARTEA ÎNTÂI

PROCEDURA DE EXAMINARE PE FOND

TITLUL VI PROCEDURA

SECȚIUNEA III. ELEMENTELE DE PROBĂ

CAPITOLUL 1. Obiectul și evaluarea elementelor de probă

Articolul 227 Obiectul elementului de probă îl constituie faptele relevante pentru soluționarea cauzei.

Articolul 228 alineatul 1. Nu este necesară dovedirea faptelor notorii.

Alineatul 2. Același lucru este valabil pentru elementele de fapt de care instanța are cunoștință din oficiu, cu condiția însă ca instanța să atragă atenția părților asupra acestora în ședință.

Articolul 229 Nu trebuie dovedite nici faptele recunoscute în cursul procedurii de partea adversă, dacă nu există îndoieli cu privire la această recunoaștere.

Articolul 230 Dacă partea nu se pronunță cu privire la susținerile părții adverse referitoare la fapte, instanța, ținând seama de rezultatele întregii ședințe, poate considera faptele respective ca fiind recunoscute.

Articolul 231 Instanța poate considera stabilite fapte relevante pentru soluționarea cauzei dacă această concluzie poate fi dedusă din alte fapte stabilite (prezumție de fapt).

Articolul 232 Părțile sunt obligate să indice elemente de probă pentru stabilirea faptelor din care decurg efecte juridice. Instanța poate admite probe care nu au fost indicate de părți.

Articolul 233 alineatul 1. Instanța apreciază credibilitatea și valoarea probantă a dovezilor în funcție de convingerea sa intimă, pe baza unei analize aprofundate a elementelor strânse.

Alineatul 2. Pe aceeași bază instanța va aprecia semnificația refuzului unei părți de a prezenta o probă sau a conduitei sale de obstrucționare, contrară celor dispuse de instanță.

Articolul 234 Prezumțiile instituite de lege (prezumțiile legale) sunt obligatorii pentru instanță; acestea pot fi însă înlăturate ori de câte ori legea nu exclude acest lucru.

CAPITOLUL 2. Procedura administrării probelor.

SUBCAPITOLUL 1. Prevederi generale.

Articolul 235 alineatul 1. Procedura administrării probelor se desfășoară în fața instanței sesizate, cu excepția cazului în care acest lucru este contrar naturii elementului de probă, implică inconveniente grave sau costuri disproporționate în raport cu obiectul litigiului. În aceste cazuri, instanța **[OR 4]** sesizată va dispune administrarea probei de către unul dintre membrii săi (judecător desemnat) sau de către o altă instanță (instanța solicitată).

SECȚIUNEA IV. DECIZII

CAPITOLUL 1. Hotărâri

Subcapitolul 1. Pronunțarea unei hotărâri

Articolul 316 alineatul 1. După încheierea ședinței, instanța pronunță hotărârea, pe baza situației de fapt existente la momentul încheierii ședinței; în special, în ceea ce privește obligarea la plata unei creanțe, nu va constitui un impediment faptul că aceasta a devenit exigibilă în cursul procesului.

Subcapitolul 3. Hotărâri pronunțate în lipsă

Articolul 339 alineatul 1 În cazul în care pârâtul nu s-a înfățișat la termenul stabilit pentru judecată sau în cazul în care acesta s-a înfățișat, dar nu a participat la ședință, instanța pronunță o hotărâre în lipsă.

Alineatul 2. În acest caz, susținerile reclamantului privind situația de fapt făcute în cererea introductivă sau în actele de procedură comunicate pârâtului înainte de ședința de judecată sunt considerate drept adevărate, cu excepția situației în care există îndoieli rezonabile cu privire la acestea sau au fost formulate în scopul eludării legii.

7. Dispozițiile dreptului Uniunii

Articolul 6 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului

(1) Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi „profesionist”], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze, în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.

Articolul 7 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului

(1) Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzatori sau furnizori [a se citi „profesioniști”].

(2) Mijloacele menționate la alineatul (1) cuprind dispozițiile în conformitate cu care persoanele sau organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor pot introduce o acțiune în justiție sau în fața organismelor administrative competente, în conformitate cu legislația internă în cauză, pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru **[OR 5]** a fi utilizate în general sunt abuzive, astfel încât să poată aplica mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea acestor clauze în continuare.

(3) Cu respectarea legislației interne, acțiunile menționate la alineatul (2) pot fi îndreptate, separat sau în ansamblu, împotriva unui număr de vânzatori sau furnizori [a se citi „profesioniști”] din același sector economic sau împotriva asociațiilor acestora care utilizează sau recomandă utilizarea aceluiași clauze contractuale generale sau a unor clauze similare.

articolul 267 TFUE [textul integral]

[*omissis*]

III. Îndoilele exprimate de instanța națională și relevanța acestora pentru dezlegarea chestiunii de drept

8. Procedura civilă poloneză prevede posibilitatea pronunțării unei hotărâri în lipsă „dacă pârâtul nu s-a înfățișat la termenul fixat pentru judecată sau, chiar dacă s-a înfățișat, nu a participat la ședință” (articolul 339 alineatul 1 din k.p.c.), ceea ce constituie o derogare de la procedura contradictorie (prevăzută, în special, la articolul 316 alineatul 1 din k.p.c. și la articolul 227 și următoarele din k.p.c.).

[OR 6]

9. Posibilitatea pronunțării unei hotărâri în lipsă este prevăzută și în acțiunile introduse de profesioniști împotriva consumatorilor.
10. Condiția pentru pronunțarea unei hotărâri în lipsă este îndeplinită în special într-o situație precum cea intervenită în prezenta cauză, și anume în cazul în care pârâtul (consumator) nu s-a apărut după ce i-a fost comunicată în mod corespunzător o copie a cererii introductive. Nota bene, procedura poloneză admite o comunicare sau notificare fictivă în situația în care partea nu a ridicat actele juridice care i-au fost comunicate sau notificate, în pofida faptului că această posibilitate i-a fost asigurată în conformitate cu reglementări speciale (așa-numita „notificare sau comunicare substitutivă”; a se vedea articolul 139 din k.p.c.). În consecință, sunt relativ frecvente situații analoge celei survenite în speță, și anume în care profesionistul introduce o acțiune în plată, iar pârâtul-consumator nu se apără.
11. Într-un astfel de context procedural, prezintă o importanță fundamentală formularea articolului 339 alineatul 2 din k.p.c., potrivit căruia, la pronunțarea unei hotărâri în lipsă, instanța va considera „susținerile reclamantului privind situația de fapt făcute în cererea introductivă sau în actele de procedură comunicate pârâtului înainte de ședința de judecată [...] drept adevărate, cu excepția situației în care există îndoieli rezonabile cu privire la acestea sau au fost formulate în scopul eludării legii”. Din această dispoziție rezultă că temeiul de fapt al unei hotărâri pronunțate în lipsă are un caracter unilateral, aceasta bazându-se așadar pe faptele invocate de reclamant ca parte activă. Ca regulă generală, temeiul de fapt al unei hotărâri pronunțate în lipsă îl constituie astfel susținerile reclamantului, în măsura în care nu există „îndoieli rezonabile” ale instanței sau instanța nu ajunge la convingerea că aceste susțineri au fost formulate „în scopul eludării legii” (articolul 339 alineatul 2 din k.p.c.).
12. Trebuie să se constate că dispozițiile articolului 339 alineatul 2 din k.p.c. nu permit soluționarea fără echivoc a problemei dacă impedimentele menționate la acest alineat („îndoieli rezonabile”, „eludarea legii”) trebuie să rezulte din analiza susținerilor în sine ale reclamantului sau dintr-un context mai larg, așadar și din

analiza, în special, a „actelor de procedură” sau a altor documente anexate la cererea introductivă a reclamantului.

13. [prezentare sumară a pozițiilor din doctrină] [*omissis*]

14. [*omissis*]

[OR 7]

15. [*omissis*].

16. [*omissis*] [f]ormularea articolului 339 alineatul 2 din k.p.c. nu înlătură îndoielile privind aspectul dacă reglementarea în cauză – care permite pronunțarea unei hotărâri în lipsă împotriva unui consumator având ca unic temei de fapt susținerile reclamantului (profesionist), în măsura în care nu există „îndoieli rezonabile” ale instanței sau instanța nu constată că aceste susțineri „au fost formulate în scopul eludării legii” – sunt conforme cu nivelul de protecție a consumatorului prevăzut, în special, de Directiva 93/13/CEE, având în vedere obligația, exprimată în jurisprudența Curții, de a efectua verificarea „caracterului eventual abuziv al clauzelor unui contract încheiat cu consumatorii” (în special în Hotărârea Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 41).

17. Într-un caz precum cel în speță, și anume în cazul în care un profesionist a introdus o acțiune împotriva unui consumator care nu s-a apărut – îndoielile Sąd Okręgowy [Tribunalul Regional] se referă la problema dacă impedimentele menționate la articolul 339 alineatul 2 din k.p.c. nu constituie premise care impun un nivel uniform de protecție a consumatorului. Astfel, trebuie constatat că atât premisa unor „îndoieli rezonabile”, cât și premisa formulării susținerilor „în scopul eludării legii” pot fi considerate, într-adevăr, un mecanism flexibil, însă acesta nu constituie cu siguranță un mecanism care să garanteze un nivel uniform de protecție a consumatorilor aflați în situații procesuale identice. Astfel, în fiecare cauză, nivelul de protecție a consumatorului va depinde într-o mare măsură de nivelul de detaliere a susținerilor reclamantului.

18. În plus, analiza dispoziției menționate conduce la concluzia că, cu cât susținerile reclamantului sunt mai laconice, cu atât mai scăzută va fi posibilitatea ca instanța să aibă „îndoieli rezonabile” sau să aprecieze că respectivele susțineri „au fost formulate în scopul [OR 8] eludării legii”, și, astfel, cu atât mai mult vor crește șansele pronunțării unei hotărâri în lipsă favorabile pentru reclamant, fără ca instanța să efectueze o analiză în profunzime a temeiurilor cererii acestuia.

19. În special, trebuie observat că o procedură incorectă, în lumina dispozițiilor articolului 339 alineatul 2 din k.p.c., a instanței de prim grad a permis constatarea existenței unor temeiuri pentru respingerea acțiunii. Pe baza unei interpretări corecte a acestei dispoziții, Sąd Rejonowy [Tribunalul Districtual], în împrejurările prezentei cauze, ar fi fost obligat să admită cererea apelantei.

20. Totodată, instanța este obligată să asigure protecția efectivă a drepturilor conferite consumatorilor de Directiva 93/13 (Hotărârea Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punctul 44). În jurisprudența sa constantă, Curtea subliniază caracterul și importanța interesului public pe care îl constituie protecția consumatorilor, care se găsesc într-o situație de inferioritate în raport cu profesioniștii (Hotărârea Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 40 și jurisprudența citată).
21. Curtea subliniază de asemenea că în principiu, dreptul Uniunii nu armonizează procedurile aplicabile examinării caracterului pretins abuziv al unei clauze contractuale și că acestea sunt stabilite, prin urmare, de ordinea juridică internă a statelor membre, cu condiția însă ca acestea să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței; Hotărârea Profi Credit Polska, C-176/17, punctul 57, și Hotărârea Aqua Med., C-266/18, punctul 47).
22. Dispozițiile dreptului intern trebuie, de asemenea, să prevadă un drept la o cale de atac efectivă, astfel cum este prevăzut la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (Hotărârea Profi Credit Polska, C-176/17, punctul 57, și Hotărârea Aqua Med., C-266/18, punctul 47).
23. Din evaluarea circumstanțelor factuale ale cauzei menționate mai sus și a contextului juridic nu reiese că în cazul în care instanța se pronunță în temeiul articolului 339 alineatul 2 din k.p.c. ar putea fi încălcat principiul echivalenței, având în vedere că această dispoziție se aplică în mod uniform tuturor cauzelor civile cu care sunt sesizate instanțele poloneze indiferent dacă pârâtul este consumator sau un alt participant la raporturile juridice.
24. În același timp, se observă însă că, dacă instanța aplică în împrejurările prezentei cauze articolul 339 alineatul 2 din k.p.c., atunci aceasta nu va avea niciun temei pentru a exercita un control asupra condițiilor contractului încheiat între părți, inclusiv a celor eventual abuzive. Prin urmare, acest lucru ar conduce la privarea pârâtului-consumator de un instrument de protecție, [OR 9] printre ale cărui elemente se numără și controlul exercitat din oficiu de instanță asupra contractului pe care se bazează cererea formulată în fața sa.
25. În consecință, în opinia Sąd Okręgowy w Poznaniu [Tribunalul Regional din Poznań], este necesară soluționarea de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, a chestiunii cuprinse în întrebarea prezentată în dispozitiv.

[omissis]